

Capitolul I

Între protecție și control: migrație, securitate și drepturile omului în epoca globalizării

I.1. Contextul actual european și evoluțiile în materie de migrație

Într-o epocă a globalizării, migrația, securitatea europeană și națională, precum și drepturile omului reprezintă teme care necesită o analiză profundă a realităților actuale. Pornind de la această idee, se ridică, firesc, întrebarea: *Care sunt principalele provocări de securitate generate de migrație și cum pot fi acestea echilibrate cu respectarea drepturilor omului?*

Este evident că mobilitatea este strâns legată de securitate, cât și de drepturile omului, iar statele trebuie să echilibreze controlul migrației și gestionarea frontierelor cu obligațiile de a proteja drepturile fundamentale ale propriilor cetățeni, dar și ale imigranților. În analiza contemporană, relația dintre aceste trei dimensiuni trebuie abordată printr-o viziune echilibrată, care să asigure atât principiile securității, protecția suveranității și integrității statale, cât și respectarea principiilor fundamentale ale drepturilor omului¹. Încă de la început trebuie subliniat că securitatea națională este

¹ Thym Daniel, *Introduction: European Migration Law as a Field of Inquiry*, *European Migration Law*, Oxford European Union Law Library, Oxford, United Kingdom, 2023, pp. 4-6.

disponibil la: <https://doi.org/10.1093/oso/9780192894274.003.0001>.

„omniprezentă în guvern și societate”², devenind un element constant atât în funcționarea statului de drept, cât și în procesul de luare a deciziilor.

Lumea actuală este caracterizată de turbulențe și de creșterea riscurilor³ privind securitatea, precum și de conflicte în interiorul unor state terțe, cauzate, printre altele, de diferențe etnice, religioase și naționaliste⁴. Totodată, trebuie subliniat că mediul internațional actual de securitate este complicat de diverși actori nestatali violenți⁵. În acest context, trebuie evidențiat că, statul, are, în mod constant, poziția de „a apăra și promova interesele sociale generale”.⁶

Un număr semnificativ de persoane traversează anual granițele statelor, încălcând legislațiile naționale referitoare la admiterea și șederea pe teritoriul acestora. O parte dintre aceștia recurg la mijloace ilegale precum traversarea terestră sau maritimă neautorizată ori utilizarea unor documente de identitate false⁷. Totuși, o proporție considerabil mai mare de migranți depășește perioada legală de

² Reversion Derek, Gvosdev Nikolas, Cloud John, *The Oxford Handbook of U.S. National Security*, Oxford Handbooks, United Kingdom, 2017, p. 3, disponibil la: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190680015.001.0001>.

³ Keen David, Andersson Ruben, *Double games: Success, failure and the relocation of risk in fighting terror, drugs and migration*, Political Geography, Science Direct, Volume 67, Elsevier Ltd, 2018, pp. 107-109, disponibil la: <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2018.09.008>.

⁴ Karavias Markos, *States and Non-State Actors and Human Security*, în Robin Geiß and Nils Melzer (eds), *The Oxford Handbook of the International Law of Global Security*, Oxford Academic, United Kingdom, 2021, pp. 432-448, disponibil la: <https://doi.org/10.1093/law/9780198827276.003.0025>.

⁵ Reversion Derek, Gvosdev Nikolas, Cloud John, *op. cit.*, disponibil la: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190680015.001.0001>.

⁶ Ionescu Cristian, *Tratat de drept constituțional contemporan*, Ed. C.H. Beck, București, România, 2008, p. 149.

⁷ Gheciu Alexandra, Wohlforth William C. (eds), *The Oxford Handbook of International Security*, Oxford University Press, United Kingdom, 2018, pp. 17-21.

ședere prevăzută de viză, intrând inițial pe cale legală, prin puncte de trecere a frontierei⁸.

Ideea conform căreia imigranții au anumite îndatoriri față de stat, proporționale cu autoritatea pe care acesta o exercită asupra lor, a fost relativ puțin analizată în literatura de specialitate privind imigrația⁹. În general, cercetările din acest domeniu se concentrează mai degrabă asupra drepturilor imigranților și asupra obligațiilor corespunzătoare ale statului de destinație. Apreciem că, în analiza regimului juridic aplicabil solicitanților de azil și refugiaților, se impune delimitarea clară dintre obligațiile de natură morală – care țin de sfera eticii individuale – și obligațiile juridice, care decurg din normele dreptului internațional, din cadrul juridic european, precum și din legislația internă a statului gazdă. Deși discursul public evocă adesea existența unei „datorii morale” a persoanelor care solicită protecție internațională, cadrul juridic relevant nu fundamentează obligațiile acestora pe considerații morale, ci pe reglementări precise care stabilesc raportul dintre exercitarea drepturilor și respectarea ordinii de drept a statului de primire.

Astfel, dreptul de a aplica pentru protecție internațională, consacrat de Convenția de la Geneva din 1951, de Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și de legislațiile naționale în materie de azil, este în mod intrinsec asociat cu obligația solicitantului de azil, de exemplu, de a coopera cu autoritățile competente, de a furniza informații veridice, de a se supune procedurilor administrative și de a respecta normele de securitate

⁸ Aitchison Guy, *Border-Crossing: Immigration Law, Racism and Justified Resistance*. Political Studies, 71(3), Sage Journals, United Kingdom, 2021, pp. 597-615., disponibil la: <https://doi.org/10.1177/00323217211030184>.

⁹ Miller David, *Authority and Immigration*. Political Studies, 71(3), Sage Journals, United Kingdom, 2021, pp. 835-839, disponibil la: <https://doi.org/10.1177/00323217211046423>.

națională și ordine publică ale statului gazdă. Aceste obligații nu se nasc dintr-o pretinsă „recunoștință morală”, ci din principiul juridic conform căruia titularul unui drept este, în mod inerent, și subiectul unei obligații corelative, necesare pentru menținerea echilibrului între interesul individual și cel public.

În acest sens, responsabilitățile solicitanților de azil și ale refugiaților constituie un element integrant al mecanismului de protecție internațională, fiind indispensabile atât pentru buna funcționare a procedurii, cât și pentru menținerea siguranței și a ordinii de drept în statul de primire. Prin urmare, raportul juridic dintre solicitantul de azil și stat nu este unul moral, ci unul normativ, fundamentat pe prevederi legale explicite și pe principiile generale ale dreptului, potrivit cărora orice drept implică în mod necesar exercitarea sa în acord cu obligațiile stabilite prin lege.

În acest context, dorim să aducem în atenție poziția din 8 decembrie 2025 a unui oficial european în domeniul migrației¹⁰ care consideră, în contextul implementării noii legislații la nivel european, că „pentru prima dată, resortisanții țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală vor avea obligații. Iar statele membre vor avea un set de instrumente mult mai bun – de exemplu, va fi posibilă reținerea pentru o perioadă mai lungă, iar interdicțiile de intrare vor fi mai lungi”, deoarece „trei din patru migranți ilegali cărora li s-a emis o decizie de returnare în UE continuă să rămână aici în loc să se întoarcă acasă”¹¹.

¹⁰ European Council, Council of the European Union, Press Release, Stoklund Rasmus, *Minister for Immigration and Integration of Denmark*, 8 dec. 2025, disponibil

la: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/08/council-clinches-deal-on-eu-law-about-returns-of-illegally-staying-third-country-nationals/>.

¹¹ Council of the European Union, *Council clinches deal on EU law about returns of illegally staying third-country nationals*, Press release, 8 decembrie 2025, disponibil

Aceste modificări legislative europene, obligatorii pentru toate statele membre, inclusiv România, subliniază dimensiunea de securitate a politicilor migratorii. Introducerea obligațiilor pentru resortisanții țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală reflectă un efort al statelor membre de a controla mai eficient fluxurile migratorii și de a preveni riscurile asociate șederii neautorizate. De asemenea, consolidarea instrumentelor statelor membre – prin posibilitatea reținerii pentru perioade mai lungi sau a aplicării unor interdicții prelungite de intrare – urmărește nu doar respectarea cadrului legal, ci și protecția securității interne, reducând vulnerabilitățile sistemelor naționale și riscurile asociate migrației ilegale.

Fenomenul conform căruia trei din patru migranți ilegali care primesc decizie de returnare rămân efectiv pe teritoriul UE evidențiază necesitatea acestor măsuri. Aceasta nu se limitează la o problemă administrativă, ci reprezintă o provocare reală pentru securitatea publică, ordinea internă și funcționarea coerentă a politicilor de azil și imigrație. Prin urmare, noile instrumente legislative nu numai că întăresc capacitatea de aplicare a deciziilor de returnare, dar contribuie și la prevenirea unor posibile efecte negative asupra securității statelor membre.

Preocupările legate de securitate, cum ar fi prevenirea și combaterea terorismului, combaterea traficului de migranți și a traficului de persoane și gestionarea frontierelor sunt aspecte de interes în contextul fluxurilor migratorii, atât la nivel internațional, cât și european și național¹². Potrivit unui studiu de specialitate,

la: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/08/council-clinches-deal-on-eu-law-about-returns-of-illegally-staying-third-country-nationals/>.

¹² Consiliul European – Concluzii ale Summitului de la Bruxelles din iunie 2018 privind reforma Politicii Comune de Azil subliniază necesitatea unei gestionări eficiente și echilibrate a migrației, în cadrul unei abordări de solidaritate și responsabilitate partajată între statele membre ale Uniunii Europene.